

3. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В. Політична філософія в умовах кризи традиційної методології: глухий кут чи гносеологічний прорив //Гуманітарний часопис. – 2018. – №. 3. – С. 39-51.

4. Воронянський О. В. Становлення системи державної влади в Україні як результат боротьби груп інтересів //Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Питання політології. – 2011. – №. 18. – С. 128-134.

5. Kuksa I. et al. State regulation of innovative employment in the context of innovative entrepreneurship development //Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. – 2019. – Т. 41. – №. 2. – С. 228-236.

6. Моїсєєва Н. І. Становлення системної методології досліджень соціальної комунікації //Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2015. – №. 1. – С. 88-95.

7. Моїсєєва Н. Електронна епоха соціальних комунікацій: структурно-діяльнісні трансформації / Н. Моїсєєва // Вісн. Кн. палати. — 2014. — № 3. — С. 49.

8. Моїсєєва Н. І., Омельченко Г. Ю. Комунікаційна діяльність в структурі соціально-комунікаційного знання. – 2017.

Науковий керівник
докт. екон. наук, проф. Н.І. Моїсєєва

Тимиргалієва О. О
Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж Волинської обласної ради
Науковий керівник – викладач кафедри
теорії та методики дошкільної освіти Боярчук С. І.

ЗБАГАЧЕННЯ ЛЕКСИКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НАРОДНИХ ІГОР

Однією з актуальних проблем сучасної дошкільної лінгводидактики є проблема розвитку словника. Різні аспекти лексичного розвитку дітей дошкільного віку знаходять відображення в працях педагогів, психологів, лінгводидактів (О. Амацьєва, А. Богуш, Н. Гавриш, В. Коник, К. Крутій, Н. Луцан, І. Луценко). Джерелами збагачення лексики дітей дошкільного віку можуть слугувати народні ігри. Дітей старшого дошкільного віку доцільно ознайомлювати з жанровим розмаїттям народних ігор, вчити свідомо використовувати в своєму мовленні лексику за змістом ігор та доречно використовувати її в ситуаціях спілкування.

Ключовими напрямками формування лексичного складу мовлення дітей є збагачення та кількісне поповнення словника; уточнення значення слів та словосполучень, засвоєння прямого та переносного значення слів, синонімів, антонімів; систематизація словника; активізація лексики [1, с.372].

Важливим джерелом розвитку виразності дитячого мовлення, збагачення лексики є народні ігри, які володіють великим потенціалом щодо мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Їх багатий мовленнєвий матеріал сприяє виробленню духовних та морально-естетичних цінностей особистості дитини, розширенню, збагаченню словникового запасу, насиченню його новими образними висловами та експресивним змістом.

Значну групу становлять народні рухливі ігри з невеликими текстами. У них він подається як лічилка, примовка, перегукування. Рухливі хороводні ігри супроводжуються пісенним текстом. Мовлення, мелодія, міміка, танцювальні рухи між собою тісно поєднуються. Наступну групу становлять різноманітні народні ігри мовленнєвої спрямованості. У середині цієї групи виокремлено декілька підгруп. Першу підгрупу складають ігри з поетичним або імпровізованим текстом. Їх мета – розвиток виразного мовлення, рухової активності дітей. Ігри зі словесним текстом розкривають дітям красу, образність і багатство рідної мови. Обрядові та звичаєві ігри передають характерні події з життя українського народу: початок жнив, косовицю, великодні та купальські ігри, калиту, веснянки. Їх мета – збагатити знання дітей елементами етнографії, познайомити з різноманітними предметами національної атрибутики.

Варто зазначити, що ефективність засвоєння дітьми дошкільного віку етнолексики, епітетів, порівнянь залежить від рівня розуміння дітьми змісту народних ігор; темпи збагачення словника обумовлюються різними мовленнєвими завданнями; темпи активізації словника дітей щодо вживання категорій мови залежать від змістового насичення мовленнєвих вправ лексикою народних ігор та обумовлюються їх систематичним використанням у різних видах діяльності дітей.

Занурення дітей дошкільного віку в активну художньо-мовленнєву діяльність за змістом українських народних ігор сприяє активізації лексики. Вони з задоволенням грають в ігри, які поєднують у собі і гру, і пісню водночас: «Соловєчку, сватку, сватку», «Розлилися води», «Подольночка», «Вербовая дощечка», «Мак», «Кривий танець», «Панас», «Їду, їду», «Звідки ти?», «Горю-дуб», «На чім стоїш?», «Іваночку, покинь схованочку», «Ірву, ірву горішечки», «Плетений шум», «Журавель» та ін., внаслідок чого мовлення дітей стає образним, яскравим, поповнюється новими словами, образною, емоційно забарвленою лексикою.

Словник дітей збагачується такими пестливими синонімічними відтінками слів, як от: соловєчку, горобчику, журавка, дощечка, овечки, сестрички, дівочки, гаївочки, зимонька, візочок, ремезоньку, кийочок віночок, матінка, маківка, дівочки-чорнобривочки, ноженята та багато ін. Дидактичні вправи за змістом веснянок як от Іванко – веснянка, кийочок – віночок, козубець – танець, походив – уродив, мала – чеберяла сприяють навчанню дітей добирати риму до слів і звучать милозвучно, красиво.

Використання народних ігор у роботі з дітьми, починаючи від передавання змісту і закінчуючи імпровізацією, обумовлює збагачення словника синонімами, антонімами, метафорами, епітетами, порівняннями й різними граматичними

формами. Слово закріплюється й активізується у словнику дітей шляхом багаторазового його повторення у процесі гри.

Отже, етапами збагачення словника дітей дошкільного віку є: відбір лексики за змістом українських народних ігор; ознайомлення дітей з українськими народними іграми, змістовий аналіз їх; пояснення значення дібраної лексики і усвідомлення дітьми ролі порівнянь, етнолексики, епітетів в українських народних іграх; збагачення словника категоріями мови в мовленнєвих ситуаціях; самостійне продукування фразеологізмів, порівнянь, епітетів, зменшувально-пестливих слів; закріплення набутих навичок у процесі використання творчих завдань (літературні вікторини, творчі розповіді, ігри-драматизації, інсценування).

Література

1. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш; за ред. А. М. Богуш. Вид. 2-ге, доповнене. К.: Видавничий Дім «Слово». 2015. 704 с.

2. Богуш А.М., Луцан Н.Г. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. К.: Видавничий Дім «Слово». 2008. 256 с.

3. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років. / наук. кер. проекту О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленькая, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білоskalенко; наук. ред. Г.В. Беленькая. М.А. Машовець; Мін. освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016. 304 с.

4. Лисенко Н. Педагогіка українського дошкілля. К. 2006. 302 с.

5. Народні ігри. Для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Упоряд. Ю. Є. Бардакова. Х. : Вид. група «Основа». 2007. 96 с.

Титаренко М.В.

Державний біотехнологічний університет

РОЛЬ РАБСТВА ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ

У сучасному світі інститут рабства вважається забороненим та аморальним, але, на мою думку, він став одним із кроків до розвитку загальної ідеї прав людини. Під час ранніх конфліктів лише на рівні племен і навіть міст-держав єдиною опцією було повне знищення противника. Але з якогось моменту замість того, щоб вбивати захоплених супротивників, їх почали примушувати до праці. Причому, включаючи такого раба до власного соціуму (в рамках патріархальної системи рабства) його визнавали «молодшим членом» племені, клану чи громади.

Спочатку рабство мало патріархальний характер: раби були фактично членами сім'ї, які ділили з господарями працю, дах і їжу. У гомерівських поемах частіше згадуються рабині: чоловіків під час захоплення ворожої території